

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Анна Володимирівна ІГНАТЬЄВА,

аспірантка

e-mail: anna24031986@gmail.com

Вітчизняна правова доктрина потребує поглибленого аналізу поняття воєнного стану, його юридичної природи, конституційного змісту та нормативно-правового регулювання з урахуванням викликів сучасної воєнно-політичної ситуації. Як зазначає А. Крусян, сучасний український конституціоналізм в умовах воєнного стану набуває певних модифікацій [1, с. 14]. Отже, дослідження правових, насамперед, конституційних засад воєнного стану дозволяє чітко визначити правові межі діяльності органів державної влади в період його дії. Поруч із цим, О. Корженко цілком справедливо стверджує, що в умовах воєнного стану, у контексті конституціоналізму в Україні, вирішення питань виступає дієвий захист прав людини, для чого застосовуються особливі/надзвичайні організаційно-правові заходи щодо забезпечення такого захисту в умовах війни [2, с. 43]. В умовах війни здійснювалось та здійснюється коригування, відповідно до особливостей правового режиму воєнного стану, функціональної спрямованості органів публічної влади, чим передбачено: надання органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності [2, с. 43].

Правовий механізм запровадження воєнного стану передбачений статтями 85 та 106 Конституції України [3]. Згідно пункту 31 частини першої статті 85 Конституції України, Верховна Рада України затверджує указ Президента України про введення воєнного стану не пізніше двох днів з моменту його видання [3]. На підставі пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Президент України наділений правом вносити до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України приймає рішення про використання Збройних Сил України та інших військових формувань відповідно до законів України [3].

Така конституційна модель забезпечує необхідний баланс владних повноважень між основними гілками державної влади. Президент України, який згідно пункту 17 статті 106 Конституції України є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України [3], володіє оперативною компетенцією щодо прийняття рішення про запровадження воєнного стану, що обумовлено потребою в швидкому та

ефективному реагуванні на зовнішні загрози. Водночас указ Президента про введення воєнного стану набуває чинності лише після його затвердження Верховною Радою України. Така процедура є дієвим інструментом демократичного контролю, який унеможливорює концентрацію влади в одних руках та запобігає ризику її узурпації [4, с. 108]. Залучення парламенту до процесу ухвалення рішень щодо введення воєнного стану забезпечує відкритість, прозорість та підзвітність дій органів виконавчої влади перед суспільством, особливо в умовах надзвичайних обставин [5]. Це є яскравим проявом системи стримувань і противаг, закріпленої в Конституції України, яка гарантує верховенство права і стабільність демократичного державного устрою навіть в умовах кризових ситуацій.

Подібна практика розмежування повноважень між главою держави і законодавчим органом щодо введення особливих правових режимів є характерною для держав-членів Європейського Союзу та інших демократичних країн світу. У цих державах подібні механізми спрямовані на забезпечення балансу влади, запобігання концентрації повноважень в одних руках, а також на підтримку демократичного контролю над виконавчою владою в періоди надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм в умовах воєнного стану. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2023. № 3(21). С. 12-22. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-3\(21\)-12-22](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-3(21)-12-22).
2. Корженко О. М. Вплив воєнного стану на конституціоналізм в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 3. С. 38-44. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.3.7>.
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
4. Марцеляк О. В., Марцеляк С. М., Марцеляк М. О. Поняття конституціоналізму і його трансформація в умовах війни. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2023. Вип. 35. С. 97-111. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-35-10>.
5. Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану : Постанова Верховної Ради України від 07.02.2023 р. № 2912-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2912-20#Text>